

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД – СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Олена Пасічник

(м. Хмельницький)

Розвиток студента як суб'єкта навчальної діяльності є основною метою функціонування будь-якого вищого навчального закладу. Особистісні здібності та якості майбутнього фахівця значною мірою розвиваються у соціальному середовищі, де він здобуває вищу освіту. Діяльність особистості слугує активним стимулом подальшого кар'єрного зростання. Як на основі напрацювань науковців, так і власного педагогічного досвіду, можна стверджувати, що чим різноманітніша та значуща для особистості є певна діяльність, тим ефективніше відбувається процес засвоєння нею професійних знань, формування відповідних умінь і навичок.

Розробка загальнопсихологічної теорії діяльності була започаткована ще у ХХ ст. такими науковцями як О. Леонтьєв та С. Рубінштейн [4], які зазначали, що лише у процесі діяльності людина створює себе саму. В подальшому вона знайшла своє відображення у дослідження вчених по всьому світу (П. Гальперін, В. Давидов, Н. Талізїна, Л. Фрїдман, І. Бех, Л. Петерсон та ін.). Суть підходу полягає в тому, як навчитися вчитися, стимулювати мисленнєві та пізнавальні процеси, актуалізувати творчий потенціал студентів. Діяльнісний підхід дав змогу досліджувати здатність особистості до саморозвитку, формувати вміння орієнтуватися в безперервному потоці інформації, обирати стратегію для досягнення визначених цілей. Як довели психологи [2, с. 47; 4], увесь розвиток особистості відбувається у процесі діяльності через усвідомлення її необхідності та важливості, а також своєї ролі в ній на основі діалогічного емоційного контакту з іншими людьми.

Діяльнісний підхід передбачає зорієнтованість навчально-виховного процесу безпосередньо на особистість студентів та потребує урахування його індивідуальних особливостей. На практиці його сутність полягає у

персоналізації педагогічної взаємодії, яка передбачає відмову від рольових масок, адекватне включення особистісного досвіду (почуттів, переживань, емоцій, відповідних до них дій і вчинків) майбутніх фахівців. Пріоритет особистості не тільки не применшує ролі викладача, але і робить його завдання ще складнішим, підвищує вимоги до нього як організатора навчально-виховного процесу. Реалізація цього підходу потребує переведення студентів на позицію суб'єктів пізнання, співпраці та спілкування на основі використання педагогічного прийому «рівності викладача і студентів».

Однією з переваг впровадження діяльнісного підходу в навчально-виховний процес професійної підготовки майбутніх фахівців є зменшення психологічного напруження на студентів та створення невимушеної творчої атмосфери під час взаємодії, формування системи цінностей та соціальних установок у сфері міжособистісного та професійного спілкування. Це не лише стимулює ситуацію розвитку, свободу вибору, автономність та незалежність дій, а й одночасно формує відповідальність за прийняті рішення, здатність до рефлексії.

В організаційно-педагогічному плані цей освітній процес набуває цілісності лише за умови єдності його структурно-складових компонентів. На основі досліджень Н. Кузьміної [3] можна виокремити:

1) конструктивний компонент, який пов'язаний із добором та композицією навчально-виховного матеріалу відповідно до вікових та індивідуальних особливостей студентів; плануванням і побудовою педагогічного процесу; визначенням структури своїх дій та вчинків; проектуванням навчально-матеріальної бази для здійснення навчально-виховної роботи;

2) організаційний компонент, який передбачає залучення студентів до різноманітних видів діяльності, шляхом використання різноманітних активних та інтерактивних методів;

3) комунікативний компонент, який полягає у стимулюванні професійної комунікативної взаємодії та передбачає наявність у студентів практики

монологічного та діалогічного мовлення, злиття спілкування і навчання, застосування діалогових форм, методів і прийомів навчання, коли в навчальній діяльності формуються не лише пізнавальні дії, а й система взаємин.

Отже, можна зробити висновок про те, що діяльнісний підхід є однією з основних умов ефективного здійснення навчальної діяльності у ВНЗ та характеризується:

- використанням активних прийомів та методів навчання;
- розвитком умінь, необхідних для самостійної навчальної діяльності;
- здійсненням рефлексивного навчання студентів, яке передбачає їх залучення до аналізу спільної продуктивної діяльності одногрупників, педагога і самих себе.

- дотримання в організації навчання такої структури: мотиваційно-цільового, операційно-функціонального і контрольного-рефлексивного етапів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Брушлинский А. В. Деятельностный подход и психологическая наука // Вопросы философии. – 2001. – № 2. – С. 89-95.
2. Давыдов В. В. О понятии развивающего обучения. Сборник статей. – В. В. Давыдов. – Томск: Пеленг, 1995. – 144 с.
3. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. – М.: Высш. шк., 1990. – 119 с.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 712 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Пасічник Олена Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету.

Коло наукових інтересів: інноваційні технології в процесі професійної підготовки студентів ВНЗ на заняттях з іноземної мови